

Basisvisie Archeologische Steunpunten

10 november 2014

Ter bespreking op 13 november

De afgelopen weken zijn door Museumfederatie Fryslân kennismakingsgesprekken gevoerd met beheerders van 11 archeologische steunpunten in de provincie Friesland. Het was een aangename ronde door de provincie waarbij vooral de diversiteit van de groepen achter de steunpunten tot de verbeelding sprak. De steunpunten functioneren binnen de ons zeer aansprekende driehoek van het verhaal, de plek en het publiek. Wij zien, net als de beheerders van de archeologische steunpunten, volop mogelijkheden om binnen deze driehoek versterkingen te realiseren.

Naar aanleiding van de kennismakingsgesprekken zijn een aantal veel voorkomende praktische vragen vanuit de archeologische steunpunten naar voren gekomen. Wat deze punten gemeen hebben, is dat het concrete vraagstellingen zijn die vrij direct kunnen worden opgepakt.

Daarnaast is in deze periode verkenningsonderzoek gedaan naar vergelijkbare initiatieven op het gebied van archeologie en publiek elders in het land. De uitkomsten hiervan, gecombineerd met het verkregen beeld uit de kennismakingsgesprekken, hebben geleid tot de opzet van dit document Basisvisie Archeologische Steunpunten.

1. Praktische vraagstukken

Een aantal praktische zaken spelen bij meerdere archeologische steunpunten en zouden vrij direct op kunnen worden opgepakt:

1.1 Vindbaarheid van de steunpunten, d.m.v. bewegwijzeringsborden

Bij vele archeologische steunpunten ontbreken bewegwijzeringsborden naar het steunpunt toe. Kenmerk van de huidige steunpunten is hun locatie op de soms afgelegen plekken in de provincie waar archeologische vondsten zijn gedaan. Bewegwijzering naar deze plekken vanaf alle invalswegen is daarbij onmisbaar om vindbaarheid van de steunpunten te vergroten.

1.2 Het verstrekken/vervaardigen van objectlijsten en bruikleenovereenkomsten

Voor de beheerders van het merendeel van de steunpunten is niet duidelijk welke voorwerpen zich in de vitrines bevinden. Ook bruikleenovereenkomsten met het Fries Museum en/of NAD Nuis zijn vaak niet aanwezig. Ter bescherming van de stukken is het belangrijk na te gaan of deze documenten elders wel aanwezig zijn (bijv. Fries Museum) en als deze ontbreken zullen nieuwe documenten op moeten worden gesteld.

1.3 Betere structurering en facilitering van de verkoop van de themaboeken

De verkoop van themaboeken loopt bij het ene steunpunt beter dan het andere, maar de themaboeken worden zeer gewaardeerd. Het is echter niet bij alle steunpunten duidelijk dat er boeken kunnen worden bijbesteld of dat dat bij de provincie kan. De verkoop van de themaboeken aan de steunpunten zal dus gestructureerd moeten worden en vervolgens zal deze werkwijze gecommuniceerd moeten worden met de steunpunten, zodat zij beter van dit aanbod gebruik kunnen gaan maken.

1.4 Overdracht cms-systeem van de huidige website

Om de huidige website www.aspfryslan.nl up-to-date te maken, zal het gebruikte cms-systeem overgedragen moeten worden. Daarmee kunnen de bestaande gegevens geactualiseerd worden en mogelijk ook de steunpunten die nu nog niet op de website staan vermeld, worden toegevoegd.

Twee andere concrete vragen die veelal naar voren kwamen tijdens de gesprekken betroffen het volgende:

- Actualisering van de huidige presentaties en/of aanvullende activiteiten, zodat er voor de (lokale) bezoekers ook wat nieuws te beleven is.
- Meer ondersteuning bij de PR en Marketing van het individuele steunpunt en/of alle steunpunten samen, om over het algemeen meer bezoekers te krijgen.

Dit zijn twee elementen die direct en concreet aangepakt zouden kunnen worden, maar die als onderdeel van een breder plan voor de komende jaren op een effectievere uitkomst kunnen rekenen. Vandaar dat deze punten zijn geïntegreerd in de Basisvisie.

2. Basisvisie op archeologische steunpunten

Naar aanleiding van de kennismakingsgesprekken met de beheerders van de archeologische steunpunten en een blik op vergelijkbare initiatieven elders in het land (bijvoorbeeld de Zeeuwse 'ankers' en het Huis van Hilde in Noord-Holland), springen een aantal aspecten naar voren die bij kunnen dragen aan de versterkingen van de archeologische steunpunten binnen de driehoek het verhaal, de plek en het publiek. Een drietal punten vormen hiervan in onze visie de kern: inhoudelijke thema-markers, een overkoepelende organisatie en een platformfunctie.

Naast deze drie punten geldt voor de archeologische steunpunten dat zij binnen de driehoek momenteel de focus vooral leggen op het verhaal en de plek en dit wordt enthousiast aangepakt. De presentaties kunnen dan ook vooral versterkt worden door goed te kijken naar het vlak van het publiek. Door doelgericht aanbod te creëren dat beter aansluit bij de wensen van een bepaalde groep bezoekers, wordt kwaliteitsverbetering gerealiseerd.

Op het gebied van de archeologie gebeurt veel in onze provincie en er is ook veel belangstelling voor. Er is een groot aantal amateurarcheologen betrokken bij opgravingen en die opgravingen trekken altijd genoeg bekijks. De Fries, van jong tot oud, is nu eenmaal vaak geïnteresseerd in de historie van zijn directe omgeving of gefascineerd door het vak van de archeoloog. Archeologische steunpunten zijn dus niet alleen voor de toerist interessant, maar ook de lokale bevolking heeft er belangstelling voor.

In eerste instantie lijken de volgende doelgroepen interessant te zijn voor de archeologische steunpunten:

- De lokale bevolking die interesse in en binding met zijn eigen omgeving heeft
- Toeristen die de regio bezoeken (fietsend, wandelend of anderszins) en interesse hebben voor de omgeving waarin zij hun vrije tijd doorbrengen
- Archeologisch geïnteresseerd publiek, van jong tot oud, zowel amateurs als professionals
- Leerlingen uit de bovenbouw van de basisscholen en de onderbouw van de middelbare scholen

Voor het verder verscherpen van doelgroepen voor de archeologische steunpunten is meer onderzoek nodig en zal onder andere informatie ingewonnen worden bij Merk Fryslân.

2.1 Inhoudelijke thema-markers

Er is een groot aantal archeologische steunpunten in de provincie te bezoeken. Voor bezoekers kan dit aantal echter verwarrend zijn en bovendien is niet altijd helder waarom welk steunpunt zich waar bevindt. Om de versnippering minder nadrukkelijk aanwezig te maken en daarmee een sterker aanbod te creëren, kan het clusteren van steunpunten met gerelateerde onderwerpen in 'thema-markers' uitkomst bieden. Thema-markers kunnen bijvoorbeeld zijn:

- IJstijden
- Eerste boeren
- Kloosters
- Terpen
- Stadsarcheologie

Dergelijke inhoudelijke clusters scheppen duidelijkheid voor bezoekers uit alle doelgroepen. Het vaststellen van de thema's die als kapstok fungeren gaat uiteraard in nauw overleg met de Provincie. Zij blijft de inhoudelijke verantwoordelijke die het overzicht behoudt zodat alle in Friesland relevante onderwerpen aan bod komen en er zo weinig mogelijk overlap ontstaat.

Met deze thema-markers kunnen archeologische steunpunten geclusterd worden naar onderwerp. Hun relatie wordt dan concreter en daarmee duidelijker gemaakt, niet alleen voor de bezoeker, maar ook voor de beheerders zelf. Daarmee wordt de samenwerking onderling bevorderd, omdat het netwerk concreter wordt gemaakt. Gezamenlijk kunnen activiteiten opgepakt worden.

Binnen een cluster kunnen bovendien ook andere instellingen opgenomen worden. Te denken valt daarbij aan musea met archeologische collecties of bezoekerscentra van natuurgebieden. Door samenwerking met ander soortige instellingen kan bij de archeologische steunpunten een kwaliteitsbevordering gerealiseerd worden op gebieden die zij momenteel niet of minder sterk beheersen.

2.2 Overkoepelende organisatie archeologische steunpunten

Om de aanpak van bepaalde zaken die bij de archeologische steunpunten spelen effectief en duurzaam in te zetten, lijkt het noodzakelijk de organisatie van de steunpunten aan te passen. Momenteel werken veel steunpunten alleen, terwijl in een groter samenwerkingsverband met dezelfde middelen grotere resultaten bereikbaar zijn.

Om dit te faciliteren kan een overkoepelende organisatie met afgevaardigden van alle steunpunten als paraplu gaan fungeren, waaronder allerlei gezamenlijke initiatieven opgezet kunnen worden. Deze organisatie staat sterker dan de versnipperde beheerders, bijvoorbeeld richting de Provincie Fryslân en subsidieverleners. Deze organisatie kan eveneens, steeds op projectbasis, bepaalde initiatieven uitvoeren.

De onderwerpen van dergelijke projecten kunnen ver uiteen lopen en hoeven niet uniform aan alle steunpunten gekoppeld te worden. De steunpunten hebben ieder aandachtsgebieden die het beste bij hen passen en waar ze mee aan de slag willen.

Na de kennismakingsgesprekken en het onderzoek naar vergelijkbare initiatieven elders in het land, denken wij bijvoorbeeld aan:

- PR en Marketing traject, om de steunpunten meer bekendheid te geven.
- Educatie, om betere op het onderwijs aansluitende producten te ontwikkelen.

- Ontwikkeling van routes langs de plekken waar de archeologische verhalen voor het oprapen liggen en aanhaken bij bestaande initiatieven van o.a. beheerders van routenetwerken.
- Kwaliteitsbevordering op het gebied van collectiebeheer, om zo actualiseringen in de tentoonstellingen te kunnen bevorderen.
- Ontwikkeling van een reizende tentoonstelling langs diverse locaties, om meer actualisering in tentoonstellingen te realiseren.

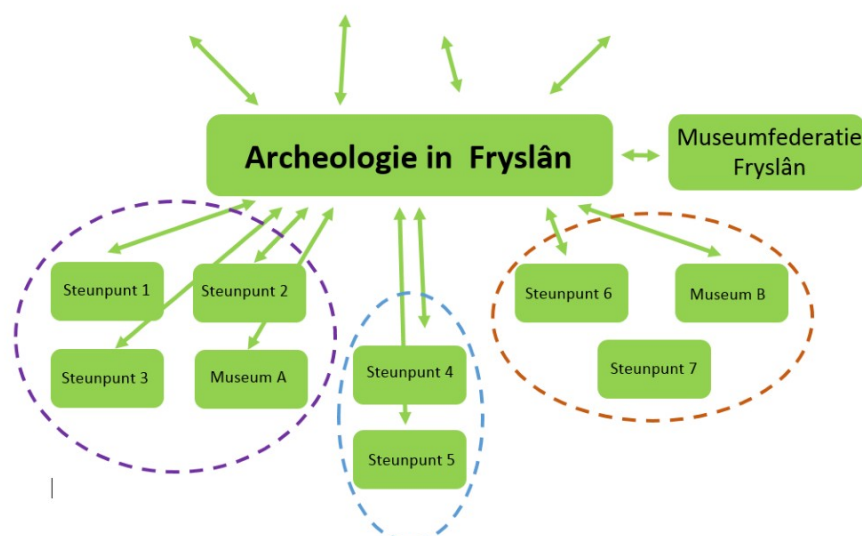
Door een organisatie op te zetten waarvan alle steunpunten zelf deel uit maken, wordt de borging ervan vergroot. Bovendien kunnen beheerders bewust kiezen om deel te nemen aan projecten op gebieden die zij willen versterken voor hun steunpunt en kunnen projecten op gebieden waarvoor zij minder interesse hebben of juist al heel sterk in zijn, links laten liggen.

2.3 Platform Archeologie in Fryslân

Zoals gezegd gebeurt er in onze provincie veel op het gebied van de archeologie en is daar ook veel belangstelling voor. Door de huidige opzet van allerlei lokale organisaties als archeologische steunpunten, historische verenigingen en musea met archeologische collecties, is het beschikbare aanbod van activiteiten (van steunpunt tot opgraving en lezing) niet altijd makkelijk te vinden. Daarom zien wij een toekomst in digitale poot van de al eerder genoemde parapluorganisatie die vraag en aanbod omtrent archeologie in Friesland bij elkaar brengt.

Daarmee ontstaat het platform 'Archeologie in Fryslân'. Dit platform werkt tweeledig. Enerzijds weten de beheerders van de archeologische steunpunten waar ze terecht moeten met ideeën voor projecten of bijvoorbeeld iets praktisch als vondstmeldingen. Anderzijds weet de bezoeker waar hij voor alle informatie over archeologie in Friesland terecht kunnen. Door deze paraplu onder andere te koppelen aan de provinciale marketingorganisatie, wordt het publieksbereik van alle archeologische steunpunten in één klap vergroot.

Uit het voorgaande volgt in onze visie dus een aanpak waarbij vanuit een overkoepelende organisatie contacten lopen van de archeologische steunpunten naar het publiek. Voor de uitvoering van projecten zal deze organisatie ook een uitvoerende taak moeten kunnen vervullen. Door clustering van steunpunten met gerelateerde onderwerpen in thema-markers, mogelijk gecombineerd met ander soortige instellingen, wordt samenwerking en kwaliteitsbevordering gestimuleerd en wordt meer duidelijkheid gecreëerd voor het publiek.

Reeds verkende organisaties en initiatieven:

- 11 bestaande archeologische steunpunten

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

Museumfederatie Fryslân, 10 november 2014

[redacted]

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

T

Valt buiten de reikwijdte van het verzoek